

หมวดที่ 4

เค้าโครงเรื่อง

ข้อความเบื้องต้น

คำฟ้อง

สาระสำคัญ

เมื่อได้ศึกษาหมวดที่ 3 จบแล้ว นักศึกษาทราบแน่นอนว่าจะฟ้องใครเป็นจำเลย และจะฟ้องที่ศาลใดบ้างที่มีอำนาจพิจารณาคดีของตน หน้าที่ของโจทก์จะต้องตระเตรียม คำฟ้อง หรือคำร้องขอเพื่อยื่นต่อศาล

1. ความหมายของคำฟ้อง
2. ระยะเวลาเสนอคำฟ้อง
3. รายการในคำฟ้อง
4. การเรียงคำฟ้อง

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาหมวดที่ 4 นี้แล้ว ทำให้นักศึกษา

- (1) ทราบความหมายของคำว่า “คำฟ้อง”
- (2) ในการเสนอคำฟ้องนั้นเสนอได้ 2 ระยะ คือ เริ่มคดี และภายหลังเริ่มคดีแล้ว
- (3) คำฟ้องนั้นจะต้องมีรายการและแสดงโดยแจ้งชัด ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 67

และ 172 วรรคสอง

(4) การเรียงคำฟ้องต้องประกอบด้วยผู้เรียงคำฟ้องและหลักเกณฑ์ในการเรียบเรียงคำฟ้อง

หมวดที่ 4

คำฟ้อง

เมื่อผู้ที่จะเสนอคดีต่อศาลรู้แน่นอนว่า จะฟ้องใครเป็นจำเลย และจะฟ้องที่ศาลใดบ้างที่มีอำนาจพิจารณาคดีของตน ผู้นั้นจะต้องตระเตรียมทำคำฟ้องเพื่อยื่นต่อศาล สำหรับกรณีที่มีผู้โต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ ผู้ที่โต้แย้งก็เสนอคดีต่อศาล อย่างคดีมีข้อพิพาทโดยทำเป็น “คำฟ้อง” แต่ในกรณีที่ต้องใช้สิทธิทางศาล โดยไม่มีใครโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ผู้นั้นก็ไม่ต้องฟ้องใครเป็นจำเลย จึงเป็นเรื่องการดำเนินคดีอย่างไม่มีข้อพิพาท โดยเสนอต่อศาลทำเป็น “คำร้องขอ” อย่างไรก็ตามทั้งคำฟ้องและคำร้องขอนี้ต่างก็เป็นคำฟ้องตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 1 (3)

คำว่า “คำฟ้อง” นี้ในภาษาธรรมดาเราเข้าใจกันว่าเป็นถ้อยคำที่กล่าวหาว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันไม่สมควรและตามธรรมดา มักจะมีคำขอรวมไปพร้อมกับคำฟ้องด้วย เพื่อขอให้ผู้รับฟ้องช่วยจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ เช่น น้องฟ้องบิดาว่า พี่ขโมยเงินไป 100 บาท ขอให้บิดาบังคับให้พี่นำเงิน 100 บาทมาคืน “คำฟ้อง” ตามธรรมดานี้ก็มีความหมายอย่างเดียวกับ “คำฟ้อง” ในทางกฎหมาย หากแต่ “คำฟ้อง” ในทางกฎหมายนั้น เป็นการฟ้องต่อศาล ซึ่ง “คำฟ้อง” ในทางกฎหมายนี้จะมีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (3)

1. คำฟ้องคืออะไร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 1 (3) บัญญัติว่า “คำฟ้อง” หมายความว่า กระบวนพิจารณาใด ๆ ที่โจทก์ได้เสนอข้อหาต่อศาลไม่ว่าจะได้เสนอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ไม่ว่าจะได้เสนอต่อศาลชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ไม่ว่าจะได้เสนอในขณะที่เริ่มคดี โดยทำคำฟ้องหรือคำร้องขอ หรือเสนอในภายหลังโดยคำฟ้องเพิ่มเติมหรือแก้ไข หรือฟ้องแย้งหรือโดยสอดเข้ามาในคดีไม่ว่าด้วยสมัครใจ หรือถูกบังคับ หรือโดยมีคำขอให้พิจารณาใหม่

จากบทวิเคราะห์ศัพท์ของ “คำฟ้อง” ตามมาตรา 1 (3) นี้ อาจสรุปได้ว่า

(1) “คำฟ้อง” หมายถึงข้อหาที่โจทก์เสนอต่อศาล คำว่า “ข้อหา” หมายถึง

คำกล่าวหาข้อเท็จจริงที่โจทก์กล่าวหาจำเลย เช่น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยขับรถยนต์โดยประมาทชนโจทก์บาดเจ็บให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหาย 10,000 บาท ข้อเท็จจริงที่โจทก์กล่าวหาว่า จำเลยขับรถยนต์โดยประมาทชนโจทก์บาดเจ็บ เป็นข้อหา ส่วนที่โจทก์ให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหาย 10,000 บาท เป็นข้อเรียกร้อง

(2) “คำฟ้อง” จะเสนอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือก็ได้ แต่โดยหลักกฎหมายแล้วคำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 172 วรรคแรก) เว้นแต่การฟ้องคดีมโนสาเร่อาจเสนอด้วยวาจาได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 191)

(3) “คำฟ้อง” ต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งมี 2 กรณี คือ

ก. ทำเป็นคำฟ้อง สำหรับคดีมีข้อพิพาท

ข. ทำเป็นคำร้องขอ สำหรับ

1. คดีไม่มีข้อพิพาท (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 188 (1))

2. คดีที่เป็นสาขาของคดีเดิม เช่น คดีร้องขอตีทรัพย์ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 288 วรรคแรก) คดีร้องขอรับชำระหนี้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 289)

3. คดีที่คู่ความฝ่ายหนึ่งจะขอให้ศาลมีคำพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 221 วรรคแรก)

(4) คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเป็นคำฟ้อง เมื่อศาลอนุญาตแล้วส่วนที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำฟ้องเดิม

(5) คำฟ้องที่เสนอต่อศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา หรือเรียกว่า ฟ้องอุทธรณ์ ฟ้องฎีกาเป็นคำฟ้องอย่างหนึ่ง (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 1 (3)) นัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 776/2486 และ 354/2480 “คำฟ้อง” ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 1 (3) หมายรวมถึงอุทธรณ์ฎีกาด้วย

(6) การร้องขอตีทรัพย์ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 288 หรือการร้องขอรับชำระหนี้ก่อนโดยสิทธิจำนอง หรือบุริมสิทธิตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 289 กฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นคำร้องขอจึงถือว่าเป็นคำฟ้องอย่างหนึ่ง นัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 705/2497 ผู้ร้องขอตีทรัพย์ย่อมมีฐานะเป็นโจทก์ในคดีซึ่งขอตีทรัพย์ ส่วนโจทก์เดิมอยู่ในฐานะเสมือนจำเลย (ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2504)

(7) การร้องสอดเข้ามาในคดีไม่ว่าด้วยความสมัครใจ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 57 (1)) หรือถูกบังคับ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 57 (3)) เป็นคำฟ้องอย่างหนึ่ง เว้นแต่คำขอให้เรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีนั้นยังไม่มี การขอเข้ามาหรือได้แสดงเหตุที่จะเข้ามาเป็น

คู่ความได้ จึงมิใช่คำคู่ความ ulyคำพิพากษาฎีกาที่ 1226/2510 ในกรณีร้องสอดตาม มาตรา 57 ถ้าบุคคลภายนอกมีคำขอร้องสอดเข้ามาในคดีเพื่อเป็นคู่ความร่วมกับฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง หรือไม่ร่วมกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องแสดงเหตุที่จะขอเข้ามาในคดีด้วย คำขอ เช่นนี้เป็นคำคู่ความตามฝ่ายที่จะเข้าร่วม หรือถ้าไม่เป็นฝ่ายใด แต่เมื่อจะบังคับตามสิทธิ ของตนก็เป็นคำฟ้อง สำหรับในการถูกเรียกเข้ามาในคดีเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ต้องยื่น เอกสารแสดงเหตุที่สอดเข้ามาจึงจะจัดว่าเป็นคำคู่ความได้ ถ้าศาลมีคำสั่งไม่ให้เข้ามาใน คดี ย่อมมีผลเป็นการไม่รับคำคู่ความ ส่วนคำขอให้เรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีนั้นยัง ไม่มีการขอเข้ามาหรือได้แสดงเหตุที่จะเข้ามาเป็นคู่ความได้ จึงมิใช่คำคู่ความ และมีใช่ เป็นการตั้งประเด็น เนื่องด้วยมิได้มีข้อเถียงหรือการแก้คำฟ้องแต่อย่างใด คำสั่งคำขอชนิด นี้จึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา

(8) คำขอให้พิจารณาคดีใหม่นั้นมีคำพิพากษาฎีกาที่ 821/2511 วินิจฉัยโดยที่ ประชุมใหญ่ว่าคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ (ไม่ว่าของโจทก์หรือของจำเลย) ถือว่าเป็นคำฟ้อง ตามมาตรา 1 (3) ฉะนั้น เมื่อผู้ยื่นคำขอมิได้จัดการนำส่งสำเนาคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ ภายในกำหนดเวลาที่ศาลสั่งจึงเป็นการทิ้งฟ้อง ศาลย่อมสั่งจำหน่ายคำขอให้พิจารณาคดี ใหม่ นั้นได้

2. ระยะเวลาเสนอคำฟ้อง

คำฟ้องอาจเสนอต่อศาลได้ 2 ระยะ คือ

ก. เสนอในขณะที่เริ่มคดี ได้แก่

1. คำฟ้อง สำหรับคดีมีข้อพิพาท
2. คำร้องขอ สำหรับคดีไม่มีข้อพิพาท

ข. เสนอภายหลังจากรเริ่มคดีแล้ว ได้แก่

1. คำฟ้องเพิ่มเติมหรือแก้ไข
2. คำฟ้องแย้ง
3. คำร้องสอดเข้ามาในคดีไม่ว่าด้วยสมัครใจหรือถูกบังคับให้เข้ามาในคดีตาม

ป.วิ.แพ่ง มาตรา 57

4. คำขอให้พิจารณาคดีใหม่
5. คำร้องขัดทรัพย์ หรือคำร้องขอรับชำระหนี้ตามคำพิพากษา

3. แบบของคำฟ้อง

คำฟ้องจะเสนอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือก็ได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 1 (3)) ในการทำคำฟ้องนั้นโดยหลักแล้วต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 172 วรรคแรก) เว้นแต่การทำคำฟ้องในคดีมโนสาเร่ อาจเสนอด้วยวาจาได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 191 วรรคแรก) ในทางปฏิบัติแม้จะเป็นคดีมโนสาเร่การทำคำฟ้องทำเป็นหนังสือเสมอ

4. รายการในคำฟ้อง

เนื่องจากคำฟ้องเป็นคำคู่ความที่จะต้องส่งให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง กรณีจึงตกอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 67 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติว่า เอกสารใดจะต้องส่งให้แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง (เช่น คำคู่ความที่นำโดยคำฟ้อง คำให้การ หรือคำร้อง หรือคำขอโดยทำเป็นคำร้อง หมายถึง หรือหมายอื่น ๆ สำเนา คำแถลงการณ์ หรือสำเนาพยานเอกสาร ฯลฯ) เอกสารนั้นต้องทำขึ้นให้ปรากฏข้อความแน่ชัดถึงตัวบุคคลและมีรายการต่อไปนี้

- (1) ชื่อศาลที่จะรับคำฟ้อง หรือถ้าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาชื่อของศาลนั้นและเลขหมายคดี
- (2) ชื่อคู่ความในคดี
- (3) ชื่อคู่ความหรือบุคคล ซึ่งจะเป็นผู้รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้น
- (4) ใจความและเหตุผลถ้าจำเป็นแห่งคำคู่ความหรือเอกสาร
- (5) วัน เดือน ปี ของคำคู่ความ หรือเอกสาร และลายมือชื่อของเจ้าพนักงานคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นผู้ยื่นหรือเป็นผู้ส่ง

ในการยื่นหรือส่งคำคู่ความ หรือเอกสารอื่นใดอันจะต้องทำตามแบบพิมพ์ที่จัดไว้ เจ้าพนักงาน คู่ความ หรือบุคคลผู้เกี่ยวข้องจะต้องใช้กระดาษแบบพิมพ์นั้น ส่วนราคากระดาษแบบพิมพ์นั้นให้เรียกตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะได้กำหนดไว้”

ตามบทบัญญัติมาตรา 67 นี้ รายการในคำฟ้องมี 5 ประการ ดังนี้

- (1) ชื่อศาลที่จะรับคำฟ้อง หรือถ้าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาชื่อของศาลนั้นและเลขหมายคดี

ก. ชื่อศาลที่จะรับคำฟ้อง หมายความว่าคำฟ้องที่จะเสนอต่อศาลที่มีเขตเหนือคดี ในคำฟ้องนั้นต้องลงชื่อศาลที่จะนำคำฟ้องไปเสนอด้วย เช่น ศาลที่มีเขตเหนือคดีคือศาลจังหวัดสุพรรณบุรี คำฟ้องที่จะนำเสนอต่อศาลจังหวัดสุพรรณบุรีต้องลงว่าศาลจังหวัดสุพรรณบุรี

ข. หรือถ้าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาชื่อของศาลนั้นและเลขหมายคดีกรณีข. นี้หมายความว่าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณา หากเสนอคำฟ้องภายหลังเกี่ยวเนื่องกับคดีที่ค้างพิจารณาต่อศาลที่พิจารณาคดีแรก คำฟ้องที่เสนอภายหลังต้องลงชื่อศาลที่กำลังพิจารณาคดีแรกและเลขหมายคดี เช่น คดีแรกอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดสุพรรณบุรี หากโจทก์ประสงค์เพิ่มเติมหรือแก้ไขคำฟ้อง คำฟ้องเพิ่มเติมหรือแก้ไขต้องลงชื่อศาลจังหวัดสุพรรณบุรี และเลขหมายคดีของคดีที่อยู่ในระหว่างพิจารณา “เลขหมายคดี” หมายความว่าเมื่อมีคดีขึ้นมาสู่ศาล ศาลจะลงเลขเรียกว่า “เลขดำ” ตามลำดับของการที่เกิดคดีขึ้นในปีนั้น เช่น ฟ้องเป็นคดีที่ 10 ก็ลงว่า คดีดำที่ 10/2530

(2) ชื่อคู่ความในคดี หมายถึงชื่อตัวความคือชื่อโจทก์ผู้ยื่นคำฟ้องและชื่อจำเลย ผู้ที่โจทก์ยื่นคำฟ้องขอให้เรียกเข้ามาเป็นจำเลย กรณีโจทก์จำเลยเป็นนิติบุคคลต้องเรียกนิติบุคคล นั้นตามชื่อหรือตามชื่อที่จดทะเบียน (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 68) เช่น กรมตำรวจ กรมที่ดิน บริษัท อู่ปรกรณ์การเคมี จำกัด เป็นต้น ถ้าตัวความมิได้ฟ้องคดีเองมีผู้อื่นฟ้องคดีแทนตัวความเช่นนี้จะต้องระบุไว้ชัดเจนว่าตัวความคือใคร ผู้ฟ้องแทนเป็นใคร โดยระบุชื่อตัวความไว้หน้าชื่อผู้ใช้อำนาจฟ้องแทนไว้หลัง เช่น ผู้แทนโดยชอบธรรมฟ้องคดีแทนผู้เยาว์ ต้องเขียนว่า ด.ช.วัลลภ เจนดี ผู้เยาว์ โดยนายแสวง เจนดี ผู้แทนโดยชอบธรรม โจทก์ กรณีตัวความเป็นนิติบุคคลต้องระบุชื่อนิติบุคคลไว้หน้าและชื่อผู้แทนไว้หลัง เช่น บริษัทอู่ปรกรณ์การเคมี จำกัด โดยนายสุทิน ใจดี กรรมการผู้จัดการ โจทก์ ส่วนทางด้านจำเลยเมื่อเราทราบว่าเป็นจำเลยเป็นใครเราก็ฟ้องคนนั้น ทั้งนี้ไม่ว่ากรณีเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ตาม ส่วนตัวความที่เป็นจำเลยจะเข้ามาดำเนินคดีได้อย่างไรนั้นก็เป็นเรื่องของจำเลยเอง เช่น จำเลยเป็นนิติบุคคลจะต้องมีผู้ดำเนินการแทนนิติบุคคล หรือจำเลยเป็นผู้เยาว์จะต้องมีผู้แทนโดยชอบธรรมดำเนินคดีแทน หรือให้คำยินยอม เวลาเราฟ้อง เราก็ฟ้องนิติบุคคล หรือผู้เยาว์เป็นจำเลยเพราะเป็นตัวความแท้จริง ส่วนเวลาจำเลยจะเข้ามาดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในศาลก็เป็นเรื่องของจำเลยเองที่จะต้องเป็นผู้แทนหรือผู้แทนโดยชอบธรรมเข้ามาดำเนินกระบวนการแทน (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 1525/2495)

(3) ชื่อคู่ความหรือบุคคลซึ่งจะเป็นผู้รับคำฟ้องนั้น ซึ่งหมายถึงจำเลยนั่นเอง โดยต้องระบุชื่อจำเลย ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ของจำเลยเพื่อจะได้ส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียกให้จำเลยได้ถูกต้อง

(4) ใจความและเหตุผล ถ้าจำเป็นแห่งคำคู่ความหรือเอกสาร หมายความว่า นอกจากจะต้องปฏิบัติตามรายการทั้งสามรายการข้างต้นแล้ว จะต้องมีความในฟ้องนั้นว่าจะฟ้องอย่างไร กล่าวคือ ต้องเรียบเรียงคำฟ้องโดยมีใจความและเหตุผลตามที่จำเป็นในการฟ้องคดีนั้น การเรียบเรียงคำฟ้องโดยมีใจความและเหตุผลตามที่จำเป็นอย่างไรนั้นคงเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง ว่า “คำฟ้องต้องแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์และคำขอบังคับทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น”

ใจความและเหตุผลที่เราจะใส่ในคำฟ้องจึงประกอบด้วย 2 ประการคือ

ก. สภาพแห่งข้อหาของผู้ที่เป็นโจทก์นั้น พร้อมทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น และ

ข. คำขอบังคับ

อย่างไรจึงถือว่าคำฟ้องแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์และคำขอบังคับทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น ซึ่งจะได้แยกพิจารณาเป็นตอน ๆ ดังนี้

1. อารัมภบท โดยกล่าวถึงฐานะของโจทก์และจำเลย และความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลยเกี่ยวข้องกับประการใด อันเป็นการนำมาซึ่งเหตุจะต้องฟ้องร้องกัน ถ้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์ต้องระบุโดยชัดแจ้งว่า เป็นทรัพย์อะไร มีทะเบียนหรือไม่ เป็นของใครได้มาอย่างไร

2. บรรยายสิทธิของโจทก์ โดยกล่าวว่าโจทก์มีอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายอย่างไรที่โจทก์สามารถฟ้องจำเลยได้ เช่น เป็นเจ้าของทรัพย์เป็นผู้มีสิทธิครอบครองหรือเป็นผู้มีสิทธิตามสัญญาอย่างไร เป็นต้น

3. บรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการที่จำเลยได้กระทำความผิดสัญญา หรือได้ละเมิดสิทธิของโจทก์ในข้อใด เมื่อใด เช่น ในเรื่องขายชู้ โจทก์จะต้องกล่าวว่าจำเลยซึ่งเป็นภรรยาทำชู้กับใคร เมื่อใด หรือถ้าในเรื่องผิดสัญญาก็กล่าวว่าจำเลยผิดสัญญาโดยการกระทำหรือดเว้นกระทำอย่างไร เมื่อใด

4. บรรยายความเสียหายที่โจทก์ได้รับเนื่องจากการกระทำของจำเลยว่า โจทก์เสียหายอย่างไร เท่าใด เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่ารถ ค่าขาดการทำงาน หรือในการกระทำของจำเลยเช่นนั้นก่อให้เกิดสิทธิแก่โจทก์อย่างไรบ้าง

5. คำขอให้ศาลบังคับ โจทก์ต้องกล่าวว่า โจทก์ประสงค์จะให้ศาลพิพากษาว่าอย่างไร ในเรื่องนี้มีแบบพิมพ์ของศาลไว้ต่างหากเรียกว่าคำขอท้ายฟ้องแพ่ง ซึ่งโจทก์ต้องระบุความประสงค์ของตนว่าต้องการอย่างไร ซึ่งโจทก์อาจขอให้ศาลพิพากษาไว้ดังนี้

- 1) ให้จำเลยชำระหนี้
- 2) ให้จำเลยกระทำหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 3) ให้โจทก์ ได้ครอบครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น
4. ให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทน
- 5) ให้จำเลยส่งมอบสังหาริมทรัพย์หรือใช้ราคา
- 6) ให้ศาลแสดงว่าโจทก์มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 7) ให้จำเลยแสดงบัญชีหรือเลิกห้างหุ้นส่วนบริษัทจำกัดและตั้ง

ผู้ชำระบัญชี

- 8) ให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญา
- 9) ให้หย่าขาดจากการเป็นสามีภรรยาและแบ่งสินสมรส
- 10) ให้เพิกถอนนิติกรรม
- 11) ให้เพิกถอนการสมรส
- 12) ให้พิพากษาว่าเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย
- 13) ให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์

(5) วัน เดือน ปี ของคำว่าคู่ความหรือเอกสารและลายมือชื่อของเจ้าพนักงานคู่ความ หรือบุคคลซึ่งเป็นผู้ยื่นหรือเป็นผู้ส่ง หมายความว่าคำฟ้องต้องมีวัน เดือน ปี ที่เรานำคำฟ้องไปเสนอต่อศาล กล่าวคือ ยื่นฟ้องวัน เดือน ปีใดก็ลง วัน เดือน ปีนั้น และโจทก์ต้องลงลายมือชื่อในคำฟ้องในช่อง “โจทก์” ตอนล่างสุดของคำขอท้ายฟ้อง ถ้าโจทก์เป็นนิติบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในคำฟ้องได้แก่ผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ถ้าโจทก์มอบอำนาจให้บุคคลใดฟ้องคดีแทนผู้รับมอบอำนาจก็มีอำนาจลงลายมือชื่อในคำฟ้องได้เอง แต่ต้องแสดงใบมอบอำนาจต่อศาลด้วย

กรณีตัวความแต่งทนายเข้ามาดำเนินคดีโดยการยื่นใบแต่งทนายมาพร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การ ทนายย่อมมีอำนาจลงชื่อในคำฟ้องหรือคำให้การแทนตัวความได้

5. การเรียงคำฟ้อง

ในการเรียงคำฟ้อง เพื่อความเข้าใจในเรื่องนี้ขอแยกออกพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ

ก. ผู้เรียงคำฟ้อง

ข. หลักเกณฑ์ในการเรียบเรียงคำฟ้อง

ก. ผู้เรียงคำฟ้อง

การเรียงคำฟ้องผู้เรียบเรียงจะต้องเป็นโจทก์ ดังนั้น นอกจากตัวโจทก์แล้วบุคคลซึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้เป็นทนายความแล้วจะเรียงคำฟ้องไม่ได้ ถ้าคำฟ้องนั้นเรียงโดยผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เป็นทนายความ ศาลจะไม่รับคำฟ้องนั้นไว้พิจารณา (คำพิพากษาฎีกาที่ 490/2499)

ข. หลักเกณฑ์ในการเรียบเรียงคำฟ้อง

ในการเรียบเรียงคำฟ้องจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

1. คำฟ้องจะต้องพิมพ์หรือเขียนด้วยหมึกเป็นหนังสือไทยตามแบบฟอร์มของศาล จะใช้กระดาษอย่างอื่นไม่ได้นอกจากแบบฟอร์มของศาล การเขียนหรือพิมพ์นั้นถ้ามีผิดตกที่ใด ห้ามมิให้ขูดลบออก แต่ให้ขีดฆ่าเสียและเขียนลงใหม่ และผู้เขียนต้องลงชื่อกำกับไว้ที่ริมกระดาษ ถ้ามีข้อความตกเติมให้ผู้ตกเติมลงลายมือชื่อหรือลงชื่อย่อไว้เป็นสำคัญ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 46)

2. ต้องกล่าวระบุความอันเป็นมูลกรณีที่ทำให้เกิดอำนาจการฟ้องร้องของโจทก์ขึ้น และเพราะเหตุใดจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง)

3. ในการยกข้อความใด ๆ ขึ้นกล่าวควรกล่าวแต่เฉพาะ

3.1 ข้อเท็จจริงไม่ต้องอธิบายข้อกฎหมาย ถ้าจำเป็นก็กล่าวแต่เพียงว่าอาศัยกฎหมายใด มาตราใด

3.2 ข้อเท็จจริงที่สำคัญและกล่าวแต่ใจความ

3.3 ข้อความที่เข้าใจได้ดีไม่บกพร่องเคลือบคลุม กล่าวคือ กล่าวโดยย่อแน่นอนและเป็นที่เข้าใจได้ดี

4. ข้อความยกที่มากล่าวนั้น ต้องเขียนให้อ่านออกและให้ผู้อื่นอ่านเข้าใจ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 18) กล่าวคือ ต้องเขียนให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ่านแล้วเข้าใจว่า ข้อหาเป็นอย่างไร เพื่อศาลจะได้รู้ประเด็นที่จะต้องนำสืบและจำเลยจะได้นำคำให้การต่อสู้ ได้ตรงตามข้อหา

ตัวอย่างการเรียงคำฟ้อง

เรื่อง ละเมิด, ชักไล่

1. นายภักดี ประสาทกุล ได้ที่ดินแปลงหนึ่งแถวถนนป้อมปราบ พระนคร มาโดยการโอนชำระหนี้มาจากนายอรุณพ เกลียวสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหนี้จำนอง เมื่อโอนมาแล้ว มีนายกิม แซ่เอี้ยว อาศัยอยู่ในตึกเลขที่ 111/18 โดยไม่มีหลักฐานการเช่า เรียกมาทำสัญญาเช่าก็ไม่ยอมมา จึงบอกกล่าวและฟ้องขับไล่

สาระสำคัญที่ต้องบรรยายในฟ้อง

1. ฐานะโจทก์ ในการเป็นเจ้าของที่ดิน โดยการรับโอนหนี้ใช้หนี้จำนองจากจำเลย
2. ฐานะจำเลย อยู่ในตึกพิพาทโดยไม่มีสิทธิมาตั้งแต่เจ้าของเดิม
3. จำเลยโต้แย้งสิทธิของโจทก์ คือไม่ยอมมาทำสัญญาเช่า หรือตกลงการเช่าด้วย
4. โจทก์เสียหาย ขาดรายได้อันเป็นค่าเช่า
5. ก่อนฟ้อง ปฏิบัติการบอกกล่าวแล้ว 15 วันก็ใช้ได้ เพราะไม่ใช่ในฐานะผู้เช่าซึ่งปกติบอกกล่าว 1 เดือน

เอกสารท้ายฟ้อง

1. หลักฐานการโอนกรรมสิทธิ์จากเจ้าของเดิม ไม่จำเป็นต้องตัดท้ายฟ้องส่งชั้นพิจารณาได้
2. หนังสือบอกกล่าว และหลักฐานการตอบรับ

6. ฟ้องเคลือบคลุม

ถ้าโจทก์บรรยายฟ้องไม่ครบหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้ในมาตรา 172 วรรคสอง แล้วอาจถือว่าเป็นฟ้องเคลือบคลุม อันเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้ หมายความว่าถ้าเป็นคำฟ้องที่

---

* มารุต บุณนาท, ตำราวิชาว่าความ (กรุงเทพมหานคร: แสงทองการพิมพ์, 2514), หน้า 167.

มิได้แสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์ และคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น จึงเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยมาตรา 172 วรรคสอง กล่าวคือ¹

1. เมื่อคำฟ้องนั้นไม่บรรยายรายละเอียดให้ชัดแจ้ง เช่น โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยผู้รับมรดกของสามีโจทก์ใช้คืนสินเดิมของโจทก์ที่สูญหาย โดยกล่าวในฟ้องแต่เพียงว่าสินเดิมของโจทก์คืออภรณ์ เพชรพลอย รวมราคา 10,000 บาท ไม่ระบุว่าอภรณ์ชนิดใด ชนิดไหนราคาเท่าใด เป็นฟ้องเคลือบคลุม

2. ในคดีละเมิด เมื่อโจทก์ฟ้องหาว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์ แต่มิได้บรรยายให้เห็นว่าจำเลยกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายประการใด หรือกระทำอย่างไรในวัน เดือน ปีใด และทำความเสียหายแก่โจทก์อย่างไรบ้าง มากน้อยเพียงใด

3. เมื่อคำฟ้องของโจทก์ตั้งประเด็นเป็น 2 นัย หรือ 2 อย่างไม่แน่นอนว่าเป็นอย่างไรแน่ ทั้งเป็นการขัดแย้งกันเอง เพราะจะเป็นไปไม่ได้ทั้งสองอย่างในเวลาเดียวกัน เช่น โจทก์กล่าวในฟ้องตอนแรกว่า ผู้ตายมิได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่ผู้ใดเลย ขอให้ศาลสั่งทำลายพินัยกรรมที่จำเลยนำออกแสดงนั้นเสีย แล้วภายหลังโจทก์ร้องขอเพิ่มเติมฟ้องอีกว่าถึงแม้ผู้ตายจะได้ทำพินัยกรรมไว้จริงก็เป็นโมฆะ เพราะทำในขณะวิกลจริตและทำไม่ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ จึงเป็นฟ้องที่ตั้งประเด็นเป็น 2 นัย หรือ 2 อย่าง ไม่น่าขัดแย้งกันเอง เพราะจะเป็นไปไม่ได้ทั้งสองอย่างในเวลาเดียวกัน จึงเป็นฟ้องเคลือบคลุม

ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกาที่วินิจฉัยว่าเป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษากฎีกาที่ 1391/2494 ฟ้องว่าสินค้ำในร้านสหกรณ์ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของจำเลยผู้จัดการหายไปจำนวนหนึ่ง ขอให้จำเลยใช้ราคา แต่ไม่แสดงรายละเอียดว่าเป็นสินค้ำอะไรบ้าง เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษากฎีกาที่ 51/2487 ฟ้องเรียกทรัพย์สินมรดก อ้างว่าผู้ตายมิได้ทำพินัยกรรมยกให้จำเลยหรือหากจะทำพินัยกรรมไว้ พินัยกรรมก็เป็นโมฆะ เพราะผู้ทำพินัยกรรมวิกลจริตเป็นฟ้องเคลือบคลุม

---

¹ มาโนช จรมาศ, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 1 และ 2 เล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคม, 2519), หน้า 711.

คำพิพากษาฎีกาที่ 651/2498 (และคำพิพากษาฎีกาที่ 211/2501) ฟ้องขอให้แสดงว่าพินัยกรรมไม่สมบูรณ์ เพราะเป็นพินัยกรรมปลอม หรือเจ้ามรดกซึ่งลงชื่อไว้โดยถูกฉ้อฉลเป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 369/2499 ฟ้องว่าจำเลยปฏิบัติงานโดยไม่ทำตามระเบียบทำให้โจทก์เสียหาย มีได้กล่าวว่จำเลยทำการอย่างไรอันเป็นการบกพร่องต่อหน้าที่ เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 255/2488 คดีฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิด ทำให้ต้นข้าวและต้นผลไม้ตายเสียหาย โจทก์ไม่บรรยายว่าต้นผลไม้ใดเสียหายเป็นจำนวนเท่าใด เป็นฟ้องเคลือบคลุม

(ในเรื่องคล้าย ๆ กับคำพิพากษาฎีกาที่ 255/2488 นี้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 99/2500 ซึ่งวินิจฉัยไว้ว่าในการฟ้องฐานละเมิด เมื่อบรรยายฟ้องว่าเสียหายอะไรบ้าง ประมาณค่าเสียหายรวมกันเข้ามาเป็นจำนวนหนึ่งก็เป็นฟ้องสมบูรณ์ไม่ต้องกล่าวว่าเสียหายค่าอะไร เท่าใด ดังนั้น ทำให้เห็นว่าหลักในคำพิพากษาฎีกาที่ 255/2488 น่าจะถูกทับโดยคำพิพากษาฎีกาที่ 99/2500 เสียแล้ว)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1499/2514 ฟ้องแย้งเรียกเงินค่านายหน้าจากจำนวนเงินที่โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระ เพราะเป็นเงินที่จำเลยเก็บจากผู้เช่าซื้อสินค้าแต่ไม่มีรายละเอียดว่าจะได้จากเงินค่าเช่าซื้อที่เรียกเก็บจากผู้เช่าซื้อคนใด เป็นจำนวนเท่าใด และคิดเป็นบำเหน็จอย่างไร คงอ้างคลุม ๆ เรียกค่านายหน้ารวมเป็นเงินจำนวนหนึ่ง โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยคิดจากยอดเงินรายใด อย่างไร โจทก์ไม่มีทางจะทราบและแก้ฟ้องแย้งได้ จึงเป็นฟ้องแย้งเคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 355/2516 โจทก์ฟ้องหาว่าจำเลยละเมิด และเรียกค่าสินไหมทดแทน แต่คำบรรยายฟ้องเกี่ยวกับจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 8 ถึง 24 ซึ่งเป็น อ.ก.พ. สำนักนายกรัฐมนตรื ไม่ปรากฏว่าจำเลยดังกล่าวได้กระทำละเมิดต่อโจทก์อย่างไร และที่กล่าวหาว่าจำเลยที่ 8 ถึง 24 ทำการประชุมด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ไม่ปรากฏว่าได้กระทำอย่างไร จึงเป็นฟ้องที่ไม่แสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งข้อหา ไม่ชอบที่ศาลจะรับไว้พิจารณา

คำพิพากษาฎีกาที่ 846/2516 โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยทั้ง 16 คน รับผิดชอบค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงินรวมกันโดยอ้างว่าจำเลยซึ่งเป็นผู้ควบคุมกระบือได้ปล่อยปละ

ละเลยให้กระเบื้องที่จำเลยควบคุมไว้ประมาณ 50 ตัวเข้าไปเหยียบย่ำกินข้าวในนาของโจทก์เสียหายแต่มิได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยร่วมกันกระทำละเมิดต่อโจทก์ที่อ้างว่าจำเลยเป็นผู้ควบคุมกระเบื้องก็ไม่ปรากฏว่าจำเลยคนใดควบคุมกระเบื้องของตนเองหรือควบคุมแทนผู้ใดเป็นจำนวนกระเบื้องของใครก็ตาม ทั้งไม่บรรยายให้ชัดแจ้งว่ากระเบื้องของผู้ใดได้ทำความเสียหายให้แก่โจทก์มากน้อยเพียงใด จึงเป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษากฎีกาที่วินิจฉัยว่าฟ้องไม่เคลือบคลุม

คำพิพากษากฎีกาที่ 1686/2493 ในกรณีเกิดความเสียหายขึ้นเพราะสัตว์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 433 นั้น โจทก์บรรยายฟ้องว่าผู้เลี้ยงและเจ้าของได้ทำละเมิด ทำให้กระเบื้องของโจทก์เสียหายถึงตาย เช่นนี้ ก็เป็นฟ้องอันชัดแจ้งและแสดงเหตุผลแห่งข้อหาอย่างสมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 แล้ว ไม่จำเป็นต้องบรรยายว่า จำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อด้วย

คำพิพากษากฎีกาที่ 1080/2497 ฟ้องขอแบ่งมรดกจากสินสมรสของผู้ตาย บรรยายฟ้องว่าผู้ตายมีสินเดิม แม้ไม่ระบุว่ามီးอะไรเป็นสินเดิมบ้าง ก็ไม่เคลือบคลุม

คำพิพากษากฎีกาที่ 1247/2504 ฟ้องเรียกค่าบุหรีที่จำเลยซื้อไปหลายคราวและในที่สุดจำเลยทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้ตามจำนวนเงินที่ฟ้อง แม้ไม่ระบุนายการซื้อบุหรีแต่ละคราวก็ไม่เคลือบคลุม

คำพิพากษากฎีกาที่ 497/2499 ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนฐานละเมิดนั้น เมื่อได้กล่าวบรรยายในฟ้องว่าต้องเสียหายอะไรบ้าง และประมาณค่าเสียหายรวมกันมาเป็นจำนวนหนึ่ง ก็ย่อมเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ตามมาตรา 172 วรรคสอง แล้วไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงว่าเสียหายอะไรเท่าใด เพราะเป็นรายละเอียดซึ่งจะต้องนำสืบกันในเวลาพิจารณา

คำพิพากษากฎีกาที่ 99/2500 ฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดว่าจำเลยขับรถยนต์ชนรถยนต์โจทก์ ระบุความเสียหายว่า สินค้าที่บรรทุกรถยนต์มีพืชผลต่าง ๆ น้ำตาลและขวดเปล่า เสียหาย 12,350 บาท รถยนต์ชำรุดเสียหาย ค่าแรงงานจุดลากจากคู ค่าลากจูงไปจากคูและค่าซ่อมรวม 4,700 บาท ค่าเสื่อมราคา 1,600 บาท เป็นฟ้องที่สมบูรณ์ไม่เคลือบคลุม

คำพิพากษากฎีกาที่ 992/2492 ฟ้องว่าเมื่อวันใดจำไม่ได้ราวเดือนมีนาคม 2489 จำเลยตกลงขายนาให้โจทก์ บัดนี้ถึงกำหนดแล้วจำเลยไม่ยอมโอน ศาลฎีกาตัดสินว่า

สภาพแห่งข้อหาของโจทก์ คือสัญญาที่เกิดขึ้นในราวเดือนมีนาคม และบัดนี้จำเลยผิดนัดแล้ว สภาพแห่งข้อหาก็คือ ข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้นก็ดี ปรากฏชัดแจ้งพอแล้วไม่เคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 237, 238/2514 คำฟ้องที่กล่าวรวมกันมาว่า การโฆษณาของจำเลยทำให้โจทก์เสียชื่อเสียงเกียรติคุณทางเจริญและทางทำมาหาได้นั้นทำให้เข้าใจได้ชัดแจ้งอยู่แล้วว่าเสียหายอย่างไร ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 1017/2514 คำฟ้องซึ่งบรรยายฐานะของโจทก์ว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รถยนต์ (ระบุยี่ห้อและเลขทะเบียน) แต่กรรมสิทธิ์ยังไม่สมบูรณ์เพราะอยู่ในระหว่างผ่อนชำระเงินตามสัญญาเช่าซื้อที่ทำไว้กับผู้ให้เช่าซื้อ เป็นคำฟ้องซึ่งแจ้งชัดแล้ว หาเคลือบคลุมไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 2324/2514 โจทก์บรรยายฟ้องว่า รถยนต์โจทก์เสียหายใช้การไม่ได้ ขอดิดค่าเสียหายเท่าราคาซื้อ เป็นการชัดแจ้งพอที่จะให้จำเลยเข้าใจได้ว่ารถโจทก์เสียหายมากจนใช้การไม่ได้ ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 101/2515 ฟ้องของโจทก์ยืนยันโดยแจ้งชัดว่าจำเลยที่ 18 ซึ่งเป็นอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้ออกคำสั่งถึงสถานีตำรวจท้องที่ให้ผ่อนผันการจับกุมจำเลยอื่น ซึ่งทำการฝ่าฝืนกฎหมาย และโจทก์จะได้ขอให้ศาลเรียกคำสั่งดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาเป็นการยืนยันว่ามีคำสั่งจริงและตำรวจผู้รับคำสั่งได้กระทำการตามคำสั่งนั้นแล้ว เช่นนี้ ถือว่าฟ้องของโจทก์ ไม่เคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 795/2515 โจทก์ฟ้องว่าโจทก์เป็นผู้เริ่มก่อตั้งบริษัทจำเลยด้วยผู้หนึ่ง ในการประชุมตั้งบริษัท ที่ประชุมได้ลงมติให้สัตยาบันแก่กิจการที่โจทก์ได้กระทำไป และให้จ่ายเงินแก่โจทก์จำนวนหนึ่ง ตามสำเนารายงานการประชุมและสำเนาบัญชีรายละเอียดค่าใช้จ่ายท้ายฟ้องแล้ว ฟ้องของโจทก์เป็นอันชัดแจ้งว่าเงินที่โจทก์เรียกร้องเป็นค่าใช้จ่ายในกิจการที่โจทก์ได้กระทำในฐานะผู้เริ่มก่อตั้งบริษัท จำเลยซึ่งที่ประชุมจัดตั้งบริษัทจำเลยได้ให้สัตยาบันแล้ว ฟ้องของโจทก์ ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 865/2525 โจทก์บรรยายฟ้องว่า เดิมจำเลยเช่าบ้านพิพาทจากเจ้าของเดิมโดยไม่ได้ทำสัญญาเป็นหนังสือ ค่าเช่าเดือนละ 150 บาท เมื่อโจทก์ซื้อที่ดินและบ้านพิพาทมาแล้ว ก็ได้บอกเลิกการเช่าไปยังจำเลย กำหนดให้ออกไปภายในหนึ่งเดือน จำเลยทราบแล้วไม่ออกไป และในคำขอท้ายฟ้องโจทก์ก็ขอเรียกค่าเสียหาย

เดือนละ 150 บาท ดังนั้นถือว่าฟ้องของโจทก์ขัดแย้งพอสมควรที่จำเลยจะเข้าใจดีแล้ว ฟ้องโจทก์ในเรื่องค่าเสียหาย จึงไม่เคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 282/2516 โจทก์บรรยายฟ้องเกี่ยวกับค่าเสียหายในคดีละเมิด เครื่องหมายการค้าว่า โจทก์ได้รับความเสียหาย คือทำให้ชื่อเสียงเกียรติคุณของโจทก์เสื่อมความนิยม โจทก์ต้องขาดประโยชน์จากการจำหน่ายสินค้าลงไปยังเป็นเงิน 20,000 บาท ดังนั้นฟ้องโจทก์ในข้อนี้หาเคลือบคลุมไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 1782/2516 โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนการโอนที่ดินพิพาทระหว่างโจทก์ที่ 1 กับจำเลย โดยบรรยายฟ้องว่า โจทก์ที่ 1 ประสงค์จะยกที่ดินให้จำเลยและโจทก์ที่ 2 ถึงที่ 4 ซึ่งเป็นบุตร แต่ถูกจำเลยหลอกลวงให้ทำนิติกรรมโอนให้จำเลยเสียที่หนึ่งก่อน แล้วค่อยโอนให้โจทก์ที่ 2 ถึงที่ 4 ในภายหลังโจทก์ที่ 1 จึงโอนที่ดินพิพาทให้จำเลยโดยไม่รู้เท่าทันถึงเหตุการณ์ โจทก์ที่ 1 ไม่มีเจตนายกที่ดินพิพาทให้จำเลยแต่เพียงผู้เดียว เป็นฟ้องที่กล่าวโดยชัดแจ้งพอให้จำเลยเข้าใจในสภาพแห่งข้อหาของโจทก์แล้ว แม้โจทก์จะระบุด้วยว่าการกระทำดังกล่าวเป็นกลฉ้อฉลและเป็นการแสดงเจตนาลวง อันเป็นการขัดกัน ก็เป็นการยกเอากฎหมายมาปรับกับข้อเท็จจริงตามความเข้าใจของโจทก์หาเป็นเหตุที่จะถือว่าฟ้องของโจทก์เคลือบคลุมไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 2430/2516 โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยโอนที่ดินตามสัญญาจะซื้อขาย แม้จะได้บรรยายฟ้องถึงข้อตกลงเกินเลยแตกต่างกับที่ปรากฏในสัญญาไปบ้างก็เป็นเรื่องชั้นวินิจฉัยว่าจะเชื่อฟังข้ออ้างของโจทก์ได้เพียงไร หรือไม่ เพียงเท่านี้ไม่เป็นเหตุที่จะถือว่าฟ้องเคลือบคลุม

6. หลักการฟ้องคดีแพ่งและคดีอาญาแตกต่างกัน ในคดีอาญาโจทก์จะต้องบรรยายถึงการกระทำที่หาว่าจำเลยกระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ทั้งโจทก์ต้องอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดด้วย แต่ในคดีแพ่งโจทก์ไม่จำเป็นต้องอ้างบทกฎหมายอย่างคดีอาญา เพียงแต่โจทก์บรรยายข้อเท็จจริงและคำขอมาก็พอแล้ว เป็นหน้าที่ของศาลจะต้องยกบทกฎหมายขึ้นปรับแก้ข้อเท็จจริงนั้น ๆ

ข้อสำคัญเกี่ยวกับการทำคำฟ้องอีกประการหนึ่งก็คือ ถ้าหากผู้ที่จะเป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนก็ดี มีมูลกรณีที่ฟ้องจำเลยเพียงเรื่องเดียวแล้ว ก็ไม่มีปัญหายุ่งยากในการทำคำฟ้อง แต่ถ้ามีมูลกรณีหลายเรื่องด้วยกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่โจทก์อ้างฟ้องจำเลยได้ในศาลเดียวกันนั้นแล้ว โจทก์ควรจะพิจารณาให้เสียให้ดีกว่าก่อนที่จะฟ้อง ว่าสมควรจะรวมมูลกรณีเหล่านั้นเข้าในฟ้องคดีเดียวกันได้หรือไม่ เพราะถ้าเป็นเรื่องที่สามารถจะรวมมูลกรณีกันมาในคำฟ้องเดียวกันได้ แต่ไม่รวม ผู้นั้นก็เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องเป็นหลายคดีโดยใช่เหตุแม้โจทก์จะขอให้ศาลรวมการพิจารณาของแต่ละคดีเข้าด้วยกันได้ ก็ทำให้โจทก์ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมมากขึ้นโดยไม่จำเป็น คือแทนที่จะฟ้องจำเลยเป็นคดีเดียว กลับฟ้องจำเลยเป็นหลายคดี ใน ป.วิ.แพ่ง บัญญัติไว้แต่เฉพาะในกรณีที่มีคดีหลายเรื่อง และศาลมีอำนาจจะรวมคดีเหล่านั้นเข้าพิจารณาเป็นคดีเดียวกันได้ตั้งที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 28 แต่ ป.วิ.แพ่ง ก็มีได้บัญญัติไว้ว่า กรณีเช่นใดบ้างที่โจทก์จะรวมฟ้องในคดีเดียวกันได้ อย่างไรก็ดี พอมีวิธีที่ควรปฏิบัติได้ดังต่อไปนี้

1. โจทก์คนเดียวหรือพวกเดียวกัน และจำเลยก็คนเดียวหรือพวกเดียวกัน และมีมูลกรณีหลายเรื่อง กรณีเช่นนี้ ตามธรรมดาแล้วรวมฟ้องเป็นคดีเดียวกันได้เสมอ เช่น ก. เป็นเจ้าหนี้ ข. และ ค. สามีภรรยา ก.ไปทวงหนี้จาก ข. ผู้เป็นสามี ค. ซึ่งเป็นภรรยา ข. โกรธจึงเข้าทำร้าย ก. ได้รับความเสียหาย กรณีดังนี้ ก. อาจฟ้องเรียกเงินกู้จาก ข. และ ค. สามีภรรยาได้แต่จะฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน ในทางแพ่งในการที่ ก. ถูกทำร้ายจนได้รับความเสียหายรวมมาในเดียวกันไม่ได้ หรือตัวอย่างเช่น แดงซื้อเสื้อผ้าของไปจากร้านค้าหลายครั้งด้วยกันแล้วค้างชำระราคาสิ่งของหลายคราว ไม่ยอมชำระ ดังนี้คำฟ้องแดงรวมกันเป็นคดีเดียวกันได้ซึ่งเป็นเรื่องโจทก์คนเดียวและจำเลยคนเดียว แต่มีมูลกรณีต่างกรรมต่างเวลากัน เพราะซื้อเสื้อผ้าของไปหลายครั้งหลายวัน ส่วนที่โจทก์พวกเดียวกันหรือจำเลยพวกเดียวกันนั้น ก็เช่นตัวอย่างว่า ก. ข. และ ค. เข้าหุ้นกันว่าจ้าง ง. จ. และ ฉ. ทั้งสามคนขุดบ่อเลี้ยงปลา ทั้งสามคนขุดบ่อให้แล้วเสร็จตามสัญญา แต่ ก. ข. ค. ไม่ยอมชำระเงินค่าจ้าง ดังนี้ ง. จ. ฉ. ทั้งสามคนรวมกันเป็นโจทก์ฟ้อง ก. ข. ค. เป็นจำเลยรวมกันมาในฟ้องเดียวกันได้ เพราะมูลกรณีในระหว่างบุคคลทั้งสามเกี่ยวข้องกัน แต่ถ้าการเกี่ยวข้องกันนั้นเป็นไปในฐานะต่างกันแล้วก็รวมเป็นคำฟ้องเดียวกันไม่ได้ แม้จะเป็นบุคคลเดียวกันก็ตาม เช่น คดีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ฟ้องหรือถูกฟ้องในฐานะเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จะเอาไปฟ้องรวมกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

นั้นเป็นส่วนตัวไม่ได้ คดีที่ผู้จัดการทรัพย์สินมรดกก็ดี ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ก็ดี หรือเช่น ผู้อนุบาลของผู้ไร้ความสามารถก็ดี จะฟ้องหรือถูกฟ้องในฐานะที่เป็นผู้จัดการมรดก เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลแล้ว จะนำมาฟ้องรวมกับเรื่องซึ่งเกี่ยวกับบุคคลเหล่านั้นเป็นส่วนตัว เช่น ขอลหย่า หรือบุคคลเหล่านั้นละเมิดเป็นส่วนตัวไม่ใช่ในฐานะดังกล่าวนั้นแล้ว ย่อมทำไม่ได้

คดีที่เกี่ยวกับที่ดินเป็นสำคัญ จะเอาเรื่องอื่นเข้ามารวมไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นเรื่องเรียกผลประโยชน์หรือค่าเสียหาย หรือค่าเช่าเกี่ยวกับที่ดินนั่นเอง

2. โจทก์หลายคนหรือหลายพวก แต่จำเลยคนเดียวหรือพวกเดียวกัน อาจเอามูลกรณีที่โจทก์นั้นแต่ละคนหรือแต่ละพวกจะฟ้องจำเลย มารวมกับกรณีที่โจทก์หลายคนหรือหลายพวกนั้นมีสิทธิฟ้องในคดีเดียวกันนั้นได้ ตัวอย่างเช่น ก. ข. ค. รวมกันให้ ง. กู้เงินไป 2,000 บาท ต่อมา ง. ไปกู้เงิน ก. กับ ข. อีก 500 บาท กับในวันต่อมา ง. ไปกู้เงิน ค. อีก 500 บาท ดังนี้ ก. ข. และ ค. รวมกันฟ้อง ง. เรียกให้ชำระหนี้ครั้งแรก 2,000 บาท และอาจรวมครั้งที่สอง 500 บาท กับครั้งที่สามอีก 500 บาท เข้ามาในฟ้องเดียวกันได้

3. โจทก์คนเดียวหรือพวกเดียวกัน แต่จำเลยหลายคนหรือหลายพวกซึ่งเป็นกรณีที่จำเลยต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อโจทก์ ไม่ว่าจะมูลคดีนั้นจะเกิดจากละเมิดหรือเกิดจากการผิดสัญญาก็ดี โจทก์อาจรวมฟ้องจำเลยเหล่านั้นในคดีเดียวกันได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นที่ว่าคู่ความร่วมมือ แต่ทั้งนี้โจทก์จะรวมมูลคดีซึ่งจะว่ากล่าวแก่จำเลยคนใดคนหนึ่งหรือพวกหนึ่งโดยเฉพาะ เข้ากับมูลกรณีที่จำเลยเหล่านั้นต้องรับผิดชอบร่วมกันมาในฟ้องเดียวกันไม่ได้ ดังตัวอย่างเช่น ก. ข. ค. ทั้งสามคนร่วมกันไปกู้เงินจาก ง. เป็นเงิน 2,000 บาท ในเวลาต่อมา ก. และ ข. เพียงสองคนร่วมกันไปกู้เงิน ง. มาอีก 1,000 บาท ถ้าสมมติว่า ง. จะฟ้องเรียกหนี้ทั้งสองรายนี้ ง. ก็จะต้องฟ้องเป็น 2 คดี คือฟ้องเรียกเงินจาก ก. ข. และ ค. เป็นเงิน 2,000 บาทจำนวนหนึ่ง และฟ้อง ก. กับ ข. เป็นจำเลยร่วมกัน เรียกเงินกู้ 1,000 บาท อีกจำนวนหนึ่ง ง. จะรวมมูลกรณีที่ทั้งสองจำนวนเข้ามาในคำฟ้องเดียวกันไม่ได้ เพราะถ้ารวมกันแล้วเวลาพิจารณามูลกรณีที่สอง ค. จะต้องอยู่เฉย ๆ เพราะไม่มีประเด็นที่จะเกี่ยวข้องกับด้วยเลย ถ้าในการกู้ครั้งที่สอง ค. ไปร่วมการกู้ด้วยแล้ว ง. ก็รวมมูลกรณีที่ทั้งสองเข้ามาในคำฟ้องเดียวกันได้

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว เป็นเพียงหลักเกณฑ์สำหรับผู้เป็นโจทก์จะควรคำนึงถึงเมื่อเวลาทำคำฟ้อง แต่อย่างไรก็ดี แม้โจทก์จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้

แล้วก็ตาม ศาลก็อาจพิจารณาข้อหาทั้งหมดนั้นเป็นคดีเดียวกันตามคำฟ้องของโจทก์ หรือในชั้นพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าคดีที่ฟ้องกันนั้นมีข้อหาหลายข้อ ซึ่งหากแยกพิจารณาข้อหาทั้งหมดหรือข้อใดข้อหนึ่งออกจากกันแล้ว จะทำให้การพิจารณาสะดวก ศาลก็มีอำนาจสั่งให้แยกข้อหาเหล่านั้นทั้งหมด หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่งออกพิจารณาต่างหากเป็นเรื่อง ๆ ไป ก็ได้ ซึ่งเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 29 วรรคสอง

ฉะนั้นในการจะรวมมูลกรณีเข้าในฟ้องเดียวกัน จึงควรที่จะพึงระลึกถึงความสำคัญ ที่เกี่ยวกับอำนาจศาลดังกล่าวข้างต้นนั้นด้วย หากรวมมูลกรณีเข้าในฟ้องเดียวกัน โดยผิดไปจากหลักเกณฑ์ที่วางไว้ข้างต้นแล้ว ศาลก็อาจจะสั่งให้แยกพิจารณาได้ การทำคำฟ้อง จึงต้องพิเคราะห์ดูให้ดีว่ามูลกรณีเหล่านั้น พอที่จะเกี่ยวข้องและให้ความสะดวกต่อการพิจารณาของศาล ในเมื่อรวมมาในคำฟ้องเดียวกันหรือไม่

สรุป การทำคำฟ้องของโจทก์ นอกจากจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 67 และมาตรา 172 ประกอบกับพิเคราะห์เรื่องมูลกรณีที่โจทก์จะควรรวมกันมาในฟ้องเดียวกันหรือไม่แล้ว ปัญหาสำคัญที่ยุ่งยากแก่โจทก์หรือผู้ที่ร่างฟ้องคดีแพ่งก็คือคำฟ้องทางแพ่งนั้น โจทก์ควรจะกล่าวหรือบรรยายความสำคัญที่เกี่ยวกับคดีอย่างใดบ้าง ในเรื่องนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมิได้กล่าวไว้โดยชัดแจ้ง แต่ก็พอจะสรุปถึงข้อความสำคัญที่ควรกล่าวในคำฟ้องของโจทก์ได้ ดังต่อไปนี้คือ

1. ฐานะและความเกี่ยวข้องในระหว่างโจทก์จำเลย อันเป็นการนำมาซึ่งเหตุที่จะต้องฟ้องร้องกัน ถ้าเป็นคดีเกี่ยวข้องกับทรัพย์ก็ต้องกล่าวให้ชัดว่าเป็นทรัพย์สินอะไร ตั้งอยู่ที่ไหน และเกี่ยวข้องกับคู่ความอย่างไร ถ้าเป็นเรื่องผิดสัญญา ก็ต้องกล่าวว่า โจทก์จำเลยทำสัญญากันไว้ประการใด จำเลยผิดสัญญาอย่างไร หรือถ้าเป็นเรื่องละเมิด ก็ต้องกล่าวถึงการละเมิดของจำเลย และกระทบกระเทือนต่อสิทธิของโจทก์อย่างไร

2. สิทธิของโจทก์มีอยู่อย่างไร เช่น กล่าวหรือบรรยายถึงสิทธิของโจทก์ในเรื่องกรรมสิทธิ์หรือการครอบครอง หรือโจทก์มีสิทธิตามสัญญาข้อตกลง ส่วนในคดีละเมิดนั้นก็เพียงแต่กล่าวว่าการกระทำของจำเลยอันเป็นการละเมิดนั้น ได้กระทำต่อโจทก์ซึ่งโจทก์มีสิทธิที่จะเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายได้

3. จำเลยได้กระทำผิดสัญญาหรือได้ละเมิดสิทธิของโจทก์ในข้อใดประการใด และละเมิดหรือทำผิดสัญญาเมื่อใด และถ้าจำเป็นก็ต้องบอกชื่อคนที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อให้ข้อหาแจ้งชัดขึ้น

4. โจทก์ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลยอย่างไร ค่าเสียหายในเรื่องอะไร เป็นจำนวนเท่าใด จะต้องกล่าวไว้ให้ชัดแจ้งพอที่จำเลยจะเข้าใจข้อหาของโจทก์ได้

5. โจทก์ขอให้ศาลพิพากษาว่าอย่างไร ซึ่งเป็นความประสงค์ของโจทก์ดังเช่นให้จำเลยชำระหนี้เป็นจำนวนเท่าใด บังคับให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นการกระทำอย่างใด หรือขอให้ศาลสั่งแสดงว่าโจทก์เป็นเจ้าของครอบครองที่ดิน ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ หรือขับไล่จำเลยและบริวารจำเลยออกจากทรัพย์สินของโจทก์ ขอให้เพิกถอนนิติกรรม หรือขอให้ศาลพิพากษาให้โจทก์จำเลยหย่าขาดจากสามีภริยากันตั้งนี้เป็นต้น คำขอเหล่านี้ อยู่ในตอนท้ายฟ้องของโจทก์ และโจทก์จะขอมาในฟ้องก็อย่างก็ได้ แล้วแต่รูปคดี ถ้าโจทก์ขอมาน้อยศาลก็จะพิพากษาให้เท่าที่โจทก์ขอ โจทก์จึงต้องระมัดระวังเหมือนกันในการมีคำขอท้ายฟ้อง เพราะตามหลัก ป.วิ.แพ่ง แล้ว คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ชี้ขาดคดี ต้องตัดสินตามข้อหาในคำฟ้องทุกข้อ แต่จะพิพากษาหรือทำคำสั่ง สิ่งใด ๆ เกินไปกว่า หรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้องไม่ได้ ดังที่ปรากฏใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 142

สำหรับในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมนั้น ในมาตรา 167 ได้บังคับไว้ว่าเมื่อศาลทำคำพิพากษาหรือทำคำสั่งชี้ขาดคดี ให้ศาลมีคำสั่งว่าค่าความจะต้องรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมกันอย่างไร ฉะนั้น แม้โจทก์จะไม่ขอไว้ ถ้าศาลเห็นสมควรสั่งให้จำเลยรับผิดชอบแก่โจทก์ ศาลก็จะสั่งให้ การขอให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมมาในคำขอท้ายฟ้องจึงไม่จำเป็น แต่โดยมากในคดีแพ่ง โจทก์ก็มักจะขอรวมมาในคำขอท้ายฟ้องด้วยเสมอ

ได้กล่าวมาแล้วว่า คำฟ้องจะต้องทำเป็นหนังสือตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 172 วรรคแรก และจะต้องทำโดยใช้แบบพิมพ์คำฟ้องที่ศาลมีจำหน่าย เป็นแบบพิมพ์แผนกคู่ความ ดังที่บังคับไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 67 วรรคท้าย ซึ่งผู้ซื้อจะต้องปิดแสตมป์อากรลงบนแบบพิมพ์นั้น ตามประมวลรัษฎากร คำฟ้องจะต้องเขียนเป็นหนังสือไทย และเขียนด้วยหมึกหรือดีดพิมพ์ หรือดีพิมพ์ ผิดตกไม่ให้ชูดลบ แต่ให้ขีดฆ่าแล้วเขียนใหม่ โดยผู้เขียนลงชื่อกำกับไว้ที่ริมกระดาษเป็นสำคัญ ดังที่บัญญัติบังคับไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 46 วรรคสอง ต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ วันแต่จะจำเป็นต้องกล่าว เช่น ในเรื่องหมิ่นประมาท เพราะฟ้องต้องระบุถ้อยคำที่จำเลยพูดหรือโฆษณา ซึ่งถ้าเป็นถ้อยคำที่ไม่สุภาพหรือหยาบคายแล้ว ก็ต้องกล่าวไว้ให้ศาลเห็นตามถ้อยคำอันแท้จริงที่จำเลยกล่าวออกมา และนอกจากนี้ฟ้องโจทก์ จะต้องปิดแสตมป์ค่าฤชาธรรมเนียมตาม ป.วิ.แพ่ง บังคับไว้ในมาตรา 149 และมาตรา 150

เมื่อได้ทำคำฟ้องเสร็จแล้ว โจทก์จะต้องนำไปยื่นต่อศาลตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 69 เพราะการยื่นคำคู่ความทั้งหลายรวมถึงคำฟ้องด้วย ให้กระทำโดยส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล หรือยื่นต่อศาลในระหว่างนั่งพิจารณา คำว่า ระหว่างนั่งพิจารณา หมายถึง ในระหว่างที่ศาลนั่งพิจารณาคดีนั้น ไม่ใช่นั่งพิจารณาในคดีอื่น ฉะนั้น ถ้าเป็นคำฟ้องใหม่ในตอนเริ่มแรกคดี จึงไม่อาจจะทำได้ เพราะศาลยังไม่ได้ประทับรับฟ้อง คำฟ้องที่จะมีช่องทางที่จะยื่นในระหว่างศาลนั้นนั่งพิจารณาก็ได้แก่ คำฟ้องขอเพิ่มเติมหรือแก้ไขคำฟ้องเดิม หรือฟ้องแย้ง หรือคำร้องสอดซึ่งมิใช่การฟ้องเริ่มคดี

หลังจากที่ยื่นคำฟ้องต่อเจ้าพนักงานศาลแล้ว เจ้าพนักงานศาลจะได้นำเสนอต่อผู้พิพากษา ผู้พิพากษาก็จะได้ตรวจดูคำฟ้องนั้น ว่าสมควรจะรับไว้หรือไม่ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 172 วรรคสาม ถ้าปรากฏว่า คำฟ้องนั้น อ่านไม่ออกหรืออ่านไม่เข้าใจหรือเขียนฟุ่มเฟือยเกินไป หรือไม่มีรายการลายมือชื่อ และไม่แนบเอกสารต่าง ๆ ตามที่กฎหมายต้องการ หรือมิได้ปิดแสตมป์ให้บริบูรณ์ ภายในระยะเวลาและกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตลอดจนเรื่องคำฤชาธรรมเนียมตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ถ้ามิได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ศาลจะมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องหรือคำคู่ความนั้น ถ้าศาลเห็นว่าคำฟ้องที่โจทก์นำมายื่นมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายที่บังคับไว้ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อศาลเห็นว่าสิทธิของผู้เป็นโจทก์นั้นได้ถูกจำกัดห้ามโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องเขตอำนาจศาล ศาลจะสั่ง ไม่รับหรือคืนคำคู่ความหรือคำฟ้องนั้นไป เพื่อยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ศาลจะสั่งไม่รับหรือคืนคำคู่ความหรือคำฟ้องนั้นไป เพื่อยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ แลเมื่อศาลตรวจดูแล้ว ศาลก็จะสั่งแสดงการรับคำฟ้องหรือคำคู่ความนั้นไว้ในคำคู่ความนั้นเอง หรือสั่งไว้ในที่อื่นก็ได้ตามแต่ศาลจะเห็นสมควรดังที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 18 และโดยปกติแล้ว ศาลมักจะสั่งลงบนคำฟ้องนั้น เช่น สั่งว่า “ให้รับประทับฟ้องส่งสำเนาให้จำเลยแก่” หรือสั่งว่า “รับฟ้อง” ให้โจทก์จัดการนำส่งสำเนาแก่จำเลยภายใน 7 วัน

เมื่อศาลสั่งรับคำฟ้องนั้นแล้ว ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่งส่วนการนำส่งนั้น โจทก์จะนำส่งหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่ศาลจะสั่งให้โจทก์มีหน้าที่จัดการนำส่ง (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 70) โดยเหตุนี้เวลาโจทก์ยื่นฟ้อง โจทก์จะต้องยื่นสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยคนละฉบับ แต่ในคดีมโนสำเนาโจทก์อาจฟ้องด้วยวาจาต่อหน้าศาลด้วยตนเองหรือยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือเช่นคดีแพ่งสามัญก็ได้ ดังนั้น ถ้าโจทก์ไม่ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือแล้ว ก็ไม่ทำสำเนา

คำฟ้องเพื่อจัดส่งให้จำเลย ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 191 และมาตรา 193

ส่วนในเรื่องฟ้องแย้งนั้น จำเลยฟ้องแย้งรวมมาในคำให้การได้ แต่ถ้าปรากฏว่าเป็นฟ้องแย้งเรื่องอื่นไม่เกี่ยวกับคำฟ้องเดิมแล้ว ศาลจะสั่งให้จำเลยแยกฟ้องเป็นคดีต่างหากได้ตามที่ให้อำนาจศาลไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 179 วรรคสาม

อนึ่ง เมื่อมีการยื่นคำฟ้อง เจ้าพนักงานศาลจะลงทะเบียนคดีในสารบบความของศาลตามลำดับที่รับไว้ ดังที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา 51 ซึ่งในทางปฏิบัติเรียกกันว่า “บัญชีรับฟ้อง” เลขคดีตามลำดับก่อนหลังที่รับฟ้องไว้ เรียกว่า “เลขคดีดำ” ซึ่งเป็นเลขประจำคดีและใช้ตลอดไปจนศาลพิพากษาหรือชี้ขาดตัดสินคดี หรือคดีเสร็จไปด้วยอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น จำหน่ายคดี หรือพิพากษาไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เป็นต้น และเมื่อคดีเสร็จดังกล่าวแล้วก็จะลงทะเบียน คำพิพากษาหรือคำสั่งในสารบบคำพิพากษาลงเลขคดีใหม่เป็น “เลขคดีแดง” คือเลขคดีที่เสร็จการพิจารณาของศาลนั้นแล้วนั่นเอง

สรุป คำฟ้อง หมายถึงข้อหาที่โจทก์เสนอต่อศาล คำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่คำฟ้องคดีมโนสาเร่อาจทำด้วยวาจาได้ คำฟ้องจะเสนอต่อศาลชั้นเริ่มคดี โดยทำเป็นคำร้องหรือคำร้องขอ หรือเสนอต่อศาลภายหลังเริ่มคดีแล้วโดยทำคำฟ้องเพิ่มเติมหรือแก้ไขหรือฟ้องแย้ง ร้องสอด หรือขอพิจารณาคดีนั้นใหม่ คำฟ้องต้องมีรายการครบถ้วนตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 67 การเรียบเรียงคำฟ้อง ต้องพิมพ์หรือเขียนด้วยหมึกเป็นภาษาไทย ต้องกล่าวข้อเท็จจริงที่สำคัญและกล่าวแต่ใจความเป็นข้อความที่เข้าใจได้ดี ไม่บกพร่องเคลือบคลุม

คำถามท้ายบท

คำถาม นายเขียวเป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายขาวเป็นจำเลยในคดีแพ่ง โดยบรรยายฟ้องมีใจความสำคัญว่า เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2538 จำเลยได้ทำสัญญาซื้อแหวนเพชรไปจากโจทก์ 1 วง ราคา 100,000 บาท จำเลยได้รับมอบแหวนเพชรไปในวันทำสัญญา และจำเลยได้ส่งจ่ายเช็คของธนาคารกรุงธนพัฒนา จำกัด (มหาชน) ลงวันที่ 15 มกราคม 2539 จำนวน 100,000 บาท แล้วส่งมอบเช็คนั้นให้โจทก์เพื่อชำระค่าแหวนเพชร เมื่อเช็คดังกล่าวถึงกำหนด โจทก์นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคาร แต่ธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงินโดยอ้างเหตุว่า “บัญชีปิดแล้ว” ขอให้บังคับจำเลยชำระเงินตามเช็คจำนวน 100,000 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

นายขาวจำเลยให้การต่อสู้ว่า คำฟ้องโจทก์มิได้บรรยายให้ชัดแจ้งว่าโจทก์ฟ้องเรียกเงินค่าแหวนเพชรตามสัญญาซื้อขายหรือฟ้องเรียกเงินตามเช็ค และคำฟ้องโจทก์ก็มิได้ระบุมาตราของกฎหมายในเรื่องซื้อขายหรือตัวเงินมาในคำฟ้อง คำฟ้องของนายเขียวโจทก์จึงเคลือบคลุมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น ให้ท่านวินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้เรื่องฟ้องเคลือบคลุมของนายขาวจำเลยรับฟังได้หรือไม่

คำตอบ การบรรยายคำฟ้องในคดีแพ่งนั้น โจทก์ต้องกล่าวแต่ข้อเท็จจริงที่สำคัญในลักษณะเป็นการเล่าเรื่องและอ้างเหตุผลที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบโจทก์ โดยไม่จำเป็นต้องอ้างหรือยกบทกฎหมายขึ้นกล่าวอ้างมาในคำฟ้องดังเช่นคดีอาญา เพราะเป็นหน้าที่ของศาลจะต้องยกบทกฎหมายขึ้นปรับแก้ข้อเท็จจริงนั้น เมื่อตามคำฟ้องของนายเขียวโจทก์ได้บรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่าโจทก์จำเลยมีนิติสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับอย่างไร จำเลยโต้แย้งสิทธิของโจทก์อย่างไร และมีคำขอให้ศาลบังคับจำเลยประการใด ส่วนบทกฎหมายใดจะใช้บังคับแก่คดีนี้ย่อมเป็นหน้าที่ของศาลที่จะยกขึ้นมาปรับแก้คดีเอง คำฟ้องของนายเขียวโจทก์จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ดังนั้น ข้อต่อสู้ของนายขาวในเรื่องฟ้องเคลือบคลุมจึงรับฟังไม่ได้